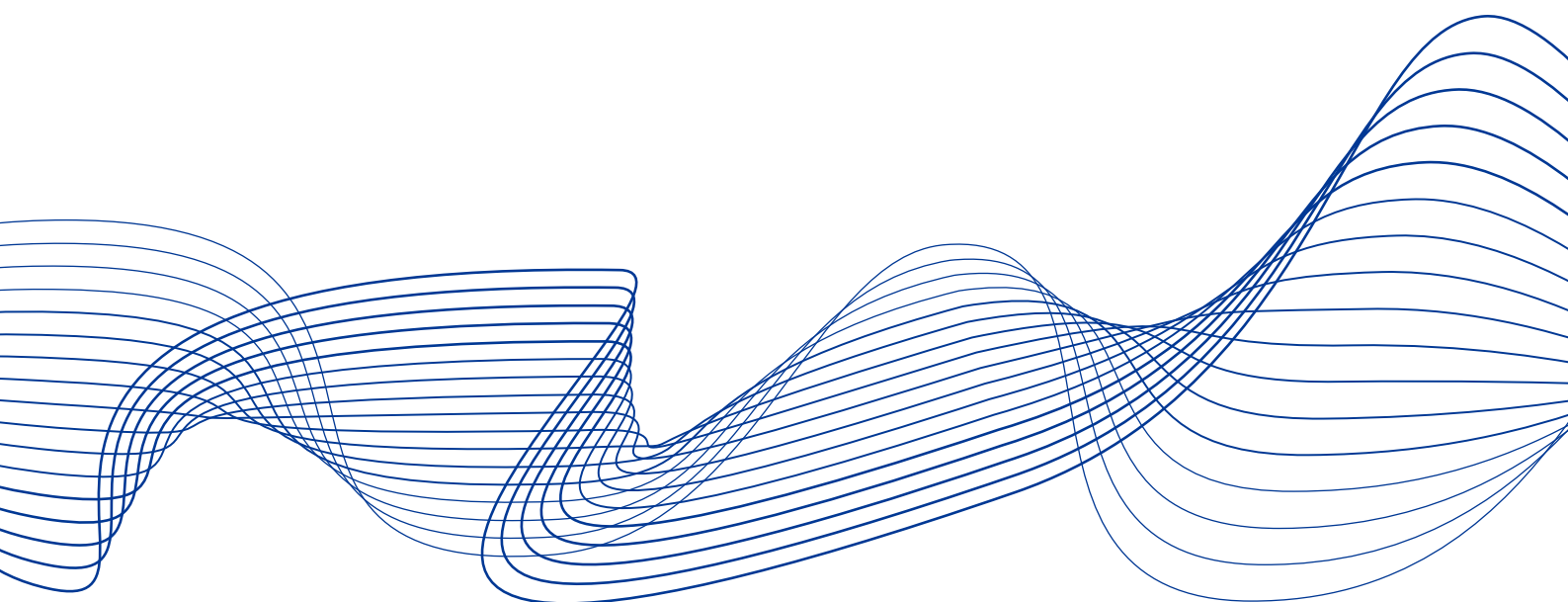

Jaarverslag

2020

ESRB
Europees Comité voor Systemrisico's
Europees Stelsel voor Financieel Toezicht

Inhoud

Voorwoord	2
Samenvatting	4
Impressum	8

Voorwoord

Met veel genoegen presenteer ik hierbij het tiende jaarverslag van het Europees Comité voor systeemrisico's (ESRB). Dit jaarverslag, dat betrekking heeft op de periode van 1 april 2020 tot en met 31 maart 2021, vormt een belangrijk onderdeel van de communicatie van het ESRB, die tot doel heeft transparantie te verschaffen en verantwoording af te leggen aan de medewetgevers in de Europese Unie en de Europese burgers.

Het jaar 2020 werd gekenmerkt door de coronapandemie, die niet alleen een enorm aantal slachtoffers heeft gemaakt, maar ook wereldwijd economieën tot stilstand heeft gebracht en de bestaansmiddelen van veel mensen heeft vernietigd. Bij het begin van deze crisis was het financiële stelsel veerkrachtiger dan het vóór de mondiale financiële crisis was. Dat neemt niet weg dat schade aan de reële economie zich kan vertalen in toenemende kwetsbaarheden in het financiële stelsel. De kans bestond dat die de werking van de financiële sector zouden verstoren op een ogenblik dat de toevoer van liquiditeit naar de economie van levensbelang was.

Tegen die achtergrond is het ESRB in april en mei 2020 in 'crisismodus' gegaan: de beleidsvergaderingen werden online gehouden en de frequentie ervan werd opgevoerd. In de periode daarna werd die beleidsfocus vastgehouden en nam het ESRB maatregelen om de effecten van de pandemie op de financiële stabiliteit tegen te gaan.

Daarbij ging de aandacht vooral uit naar i) de effecten van garantiestelsels voor leningen en andere begrotingsmaatregelen ter bescherming van de reële economie op het financiële stelsel, ii) de marktiliquiditeit en de gevolgen daarvan voor vermogensbeheerders en verzekeraars, iii) het effect van procyclische ratingverlagingen van obligaties op markten en entiteiten, iv) een systeembrede beperking van dividenduitkeringen, de inkoop van eigen aandelen en andere uitkeringen, en v) liquiditeitsrisico's als gevolg van margestortingen.

In dit jaarverslag worden de maatregelen en de beleidswerkzaamheden van het ESRB in detail besproken. De banksector is een bijzonder aandachtspunt geweest, aangezien het toenemende kredietrisico in verband met de economische gevolgen van de pandemie pas na verloop van tijd volledig zichtbaar zal worden. Het ESRB heeft onder meer bestudeerd hoe kapitaalbuffers kunnen worden gebruikt om ervoor te zorgen dat banken gedurende de gehele economische cyclus leningen aan de reële economie kunnen verstrekken. Daarnaast is nagegaan hoe zowel in de publieke als in de private sector capaciteit kan worden opgebouwd om een mogelijke toename van bedrijfsinsolventies op te vangen.

Aangezien de economische en financiële gevolgen van de pandemie zich snel blijven ontwikkelen bevat dit jaarverslag – bij wijze van uitzondering – de beoordeling door het ESRB van de risico's tot en met juni 2021. De belangrijkste vastgestelde risico's zijn i) een mogelijke stijging van het aantal insolventies in de private sector als gevolg van de diepe wereldwijde recessie; ii) het lastige macro-economische klimaat voor banken, verzekeraars en pensioenfondsen; iii) een scherpe

herbeprijzing van risico's en het ontstaan van marktliquiditeit; iv) grote prijscorrecties op de markten voor woningen en commercieel vastgoed en v) een mogelijke opleving van financieringsrisico's voor landen. Uit de risicobeoordeling van het ESRB komen daarnaast bedreigingen naar voren door systeembrede cyberincidenten, verstoring van kritieke financiële infrastructuur en risico's in verband met de klimaatverandering en -transitie. Die blijven allemaal van cruciaal belang voor de financiële stabiliteit op langere termijn.

Het afgelopen jaar heeft het ESRB ook werkzaamheden voortgezet waarmee het vóór de pandemie was begonnen. Met het oog op de ontwikkeling van een macroprudentieel kader buiten het bankwezen, heeft het ESRB bijvoorbeeld deelgenomen aan de raadpleging van de Europese Commissie over de evaluatie van de prudentiële regels voor de verzekeringssector en de evaluatie van de regels voor alternatieve beleggingsfondsen. Het ESRB heeft ook advies uitgebracht over verslagen van de Europese Autoriteit voor effecten en markten met betrekking tot verschillende aspecten van centrale clearing.

In de verslagperiode verlieten verschillende zeer gewaardeerde collega's het ESRB en werden nieuwe personen benoemd. Mijn hartelijke dank gaat uit naar Richard Portes, voormalig voorzitter en vicevoorzitter van het wetenschappelijk adviescomité (Advisory Scientific Committee – ASC), en Thomas Schepens, voormalig medevoorzitter van de analysewerkgroep (Analysis Working Group – AWG), voor hun bijdragen aan het werk van het ESRB.

Bovendien wil ik Claudia Buch, vicepresident van de Deutsche Bundesbank, van harte welkom heten als vicevoorzitter van het technisch adviescomité, Steven Cecchetti als vicevoorzitter van het ASC en Emmanuelle Assouan als medevoorzitter van de AWG.

Christine Lagarde
Voorzitter van het ESRB

Samenvatting

De verslagperiode van begin april 2020 tot eind maart 2021 stond in het teken van de coronapandemie (Covid-19). Die pandemie heeft wereldwijd en in de EU geleid tot een extreme economische schok en toenemende risico's voor de financiële stabiliteit.

Na het uitbreken van de coronapandemie hebben EU-instanties, nationale overheden, centrale banken en toezichts- en afwikkelingsautoriteiten ongekende maatregelen genomen om de economie te ondersteunen. In eerste instantie had de Algemene Raad van het ESRB vijf prioriteiten geformuleerd en op die vijf gebieden maatregelen genomen: de gevolgen van garantiestelsels en andere begrotingsmaatregelen ter bescherming van de reële economie voor het financiële stelsel; de marktilliquiditeit en de gevolgen daarvan voor vermogensbeheerders en verzekeraars; het effect van grootschalige ratingverlagingen van obligaties op markten en entiteiten in het hele financiële stelsel; systeembrede beperking van dividenduitkeringen, de inkoop van eigen aandelen en andere uitkeringen; en liquiditeitsrisico's als gevolg van margestortingen. In de loop van 2020 heeft het ESRB zijn eerste reactie op de crisis aangevuld met een analyse van mogelijke maatregelen die de banken zouden kunnen helpen het herstel te financieren. Daarbij ging de aandacht onder meer uit naar het gebruik en de beschikbaarheid van kapitaalbuffers en het macroprudentieel instrumentarium in het algemeen; de werking van insolventieprocedures voor bedrijven; het functioneren van het kader voor herstel en afwikkeling van banken; de aanpak van niet-renderende leningen, onder meer door het overdragen van risico's aan andere delen van de private sector, waar ze beter opgevangen kunnen worden.

Het ESRB heeft de risico's van de coronapandemie voor de financiële stabiliteit regelmatig opnieuw beoordeeld. De in dit verslag beschreven risicobeoordeling heeft dan ook betrekking op de ontwikkelingen tot juni 2021. Het ESRB heeft het risico van wijdverbreide wanbetaling in de reële economie als een ernstig systeemrisico voor de financiële stabiliteit van de EU aangemerkt (risico 1). Het risico dat voortvloeit uit het lastige macro-economische klimaat voor banken, verzekeraars en pensioenregelingen geldt als een verhoogd risico voor de financiële stabiliteit (risico 2), net als het risico van hernieuwde financieringsrisico's voor landen en de bezorgdheid over de houdbaarheid van de schulden (risico 3), het risico van de instabiliteit en de illiquiditeit op een aantal financiële markten (risico 4) en de mogelijke operationele risico's van een systeembreed cyberincident (risico 5). Het ESRB concludeerde bovendien dat monitoring nodig is van systeemrisico's in verband met financiële verstoringen van kritieke financiële infrastructuur (risico 6) en risico's in verband met de klimaatverandering (risico 7). Om de monitoring van risico's, en dan vooral de onderlinge verwevenheid binnen de financiële sector, te verbeteren heeft het ESRB een aanbeveling uitgebracht over het gebruik van een identificatiecode voor juridische entiteiten.¹

Het ESRB heeft geholpen de banksector schokbestendig te houden, met name in het licht van de verwachte impact van de coronacrisis. In verband met de als prioriteit beschouwde beoordeling van de implicaties van overheidsgarantiestelsels en andere begrotingsmaatregelen voor de financiële stabiliteit heeft het ESRB de Raad Economische en Financiële Zaken een brief gestuurd om samenwerking en informatie-uitwisseling tussen de nationale budgettaire en macroprudentiële

¹ [Aanbeveling van het Europees Comité voor systeemrisico's van 24 september 2020 betreffende de identificatie van juridische entiteiten](#) (ESRB/2020/12).

autoriteiten aan te moedigen.² Vervolgens heeft het ESRB in een aanbeveling minimumvereisten voor de nationale monitoring en een kader voor rapportage aan het ESRB vastgesteld.³ Op basis van deze monitoring heeft het ESRB in februari 2021 een rapport gepubliceerd over de gevolgen van de coronasteunmaatregelen voor de financiële stabiliteit.⁴ Een ander belangrijk initiatief om het financiële stelsel schokbestendig te houden was de aanbeveling van het ESRB over het beperken van uitkeringen.⁵ De aanbeveling, die zowel op kredietinstellingen als op beleggingsondernemingen, (her)verzekeraars en centrale tegenpartijen betrekking had, werd in december 2020 in aangepaste vorm verlengd.

Het ESRB heeft ook deze verslagperiode bijgedragen aan de coördinatie van het macroprudentieel beleid in de banksector van de Europese Unie. In dit verband heeft het een advies uitgebracht over een Belgische macroprudentiële maatregel op basis van artikel 458 van de verordening kapitaalvereisten (CRR), waarbij de periode van toepassing van een bestaande strengere maatregel in verband met risicogewichten in de residentiële vastgoedsector werd verlengd.⁶ Het ESRB heeft ook een advies uitgebracht over een Franse macroprudentiële maatregel op basis van artikel 458 van de CRR, waarbij de periode van toepassing van bestaande striktere vereisten voor grote risicoposities in grote niet-financiële ondernemingen met een hoge schuldenlast werd verlengd. Een ander advies van het ESRB hield verband met de verlenging van een Zweedse striktere macroprudentiële maatregel op basis van artikel 458 van de CRR, waarbij een ondergrens voor risicogewichten in de residentiële vastgoedsector werd vastgesteld. Het ESRB vaardigde eveneens een aanbeveling uit over een Noorse macroprudentiële maatregel waarbij een systeemrisicobuffer werd vastgesteld.⁷ Daarnaast heeft het ESRB aanbevolen dat een nationale maatregel in Luxemburg die niet onder de CRR of de richtlijn kapitaalvereisten (CRD) valt, alsmede de bovengenoemde systeemrisicobuffer en de maatregelen op basis van artikel 458 van de CRR voor de sector van residentieel en commercieel vastgoed in Noorwegen, wederkerig worden toegepast. Meer in het algemeen bleef het ESRB de in de Europese Unie genomen macroprudentiële maatregelen volgen en de leden stimuleren om hierover van gedachten te wisselen.

Naast de maatregelen tegen de coronapandemie is het ESRB blijven werken aan de ontwikkeling van het macroprudentieel instrumentarium buiten de banksector. Het ESRB heeft met name input geleverd aan de Europese Autoriteit voor effecten en markten (European Securities and Markets Authority – ESMA) over een aantal onderwerpen in verband met centrale clearing, manieren om de

² [Brief aan de Ecofin-leden over de implicaties van de beschermingsmaatregelen voor de reële economie](#) (in het Engels).

³ [Aanbeveling van het Europees Comité voor systeemrisico's van 27 mei 2020 betreffende de monitoring van de gevolgen van schuldenmoratoria voor de financiële stabiliteit en overheidsgarantieregelingen en andere maatregelen van fiscale aard ter bescherming van de reële economie in respons op de COVID-19-pandemie](#) (ESRB/2020/8).

⁴ [Verslag van het ESRB over de gevolgen van de coronasteunmaatregelen ter bescherming van de reële economie voor de financiële stabiliteit](#) (in het Engels).

⁵ [Aanbeveling van het Europees Comité voor systeemrisico's van 27 mei 2020 betreffende de beperking van uitkeringen tijdens de pandemie van COVID-19](#) (ESRB/2020/7).

⁶ [Advies van het Europees Comité voor systeemrisico's van 18 februari 2021 betreffende de Belgische kennisgeving van een verlenging van de periode van toepassing van een strengere maatregel op basis van artikel 458 van Verordening \(EU\) nr. 575/2013 van het Europees Parlement en de Raad betreffende prudentiële vereisten voor kredietinstellingen en beleggingsinstellingen](#) (ESRB/2021/1).

⁷ [Recommendation of the European Systemic Risk Board of 4 December 2020 regarding Norwegian notification of its intention to set a systemic risk buffer rate in accordance with Article 133 of Directive \(EU\) 2013/36/EU](#) (ESRB/2020/14) en [begeleidend verslag](#) (beide in het Engels).

macroprudentiële aspecten van de Solvency II-regels voor verzekeraars te verbeteren en manieren om de richtlijn inzake beheerders van alternatieve beleggingsfondsen (AIFM-richtlijn) aan te scherpen⁸. Wat centrale clearing betreft heeft het ESRB met de ESMA samengewerkt aan centrale clearingoplossingen voor pensioenregelingen, diensten om de posttransactionele risico's ten aanzien van de clearingverplichting te verminderen en normen voor de rapportage, de kwaliteit van en de toegang tot gegevens en de registratie van transactieregisters conform de Europese marktinfrastructuurverordening. Het ESRB heeft de ESMA ook van advies voorzien over de classificatie en daaropvolgende erkenning van centrale tegenpartijen uit derde landen die diensten verlenen in de Europese Unie. Voor wat betreft de verzekeringssector heeft het ESRB deelgenomen aan de raadpleging van de Europese Commissie over de herziening van Solvency II. Het ESRB heeft in een verslag van februari 2020 voorstellen voor een macroprudentieel instrumentarium gedaan die kapitaal, liquiditeit en sectoroverschrijdende aspecten bestrijken. Daarnaast heeft het ESRB benadrukt dat het nodig blijft de risico's onder Solvency II adequaat in aanmerking te nemen en dat er een geharmoniseerd herstel- en ontwikkelingskader voor de hele Europese Unie moet komen. Voor wat betreft de beleggingsfondsen heeft het ESRB gereageerd op de raadpleging van de Europese Commissie over de herziening van de AIFM-richtlijn. In de reactie werd ingegaan op de geschiktheid van het rapportagekader en de toegang tot gegevens voor het bewaken van systeemrisico's, de behoefte aan operationalisering van bestaande macroprudentiële beleidsinstrumenten en de lopende ontwikkeling van het macroprudentieel beleidskader voor beleggingsfondsen.

Het ESRB heeft ook ongunstige scenario's voor de stresstests van de Europese toezichhoudende autoriteiten aangeleverd. Wat de banksector betreft, de Europese Bankautoriteit (EBA) heeft de voor 2020 geplande stresstest uitgesteld tot 2021. In 2020 had het ESRB al een ongunstig macrofinancieel scenario geformuleerd voor deze stresstest. In januari 2021 heeft het ESRB de EBA voorzien van een nieuw scenario op basis van zijn jongste risicobeoordeling. Wat de verzekeringssector betreft, het ESRB heeft een ongunstig scenario aangeleverd voor de EU-brede stresstest voor de verzekeringssector van de Europese Autoriteit voor verzekeringen en bedrijfspensioenen (EIOPA). Ten aanzien van de geldmarktfondsen heeft het ESRB aan de ESMA een geherkalibreerde reeks risicofactoren aangeleverd, zodat het scenario ernstiger zou zijn dan alle marktontwikkelingen in maart 2020, en alle risicofactoren in aanmerking werden genomen.

In het kader van de verantwoordings- en rapportageverplichtingen heeft de voorzitter van het ESRB hoorzittingen bijgewoond voor de Commissie economische en monetaire zaken van het Europees Parlement. Tijdens deze hoorzittingen heeft de voorzitter de leden van het Europees Parlement uit de eerste hand geïnformeerd over de beweegredenen voor de beleidsinitiatieven van het ESRB. Die informatie had ook betrekking op de maatregelen van het ESRB naar aanleiding van de coronapandemie.

Net als de voorgaande jaren heeft het ESRB een aantal bijeenkomsten georganiseerd om belanghebbenden te betrekken bij discussies over macroprudentieel beleid. Vanwege de coronapandemie werden deze bijeenkomsten online gehouden, net als de reguliere vergaderingen van het ESRB, met behulp van technologie voor videoconferenties. Het ESRB heeft verder uit

⁸ Richtlijn 2011/61/EU van het Europees Parlement en de Raad van 8 juni 2011 inzake beheerders van alternatieve beleggingsinstellingen en tot wijziging van de Richtlijnen 2003/41/EG en 2009/65/EG en van de Verordeningen (EG) nr. 1060/2009 en (EU) nr. 1095/2010 (PB L 174 van 1.7.2011, blz. 1).

hoofde van zijn mandaat de jaarlijkse bijeenkomst belegd met het Committee of European Audit Oversight Bodies en met de wettelijke auditors van in de EU gevestigde mondiaal systeemrelevante banken en verzekeraars (G-SIFI's). Bij die bijeenkomst, die bedoeld is om het ESRB te informeren over sectorontwikkelingen of belangrijke ontwikkelingen bij G-SIFI's, ging de aandacht uit naar de gevolgen van de coronapandemie voor banken en verzekeraars op middellange en lange termijn, de mogelijke invloed van de pandemie op de auditwerkzaamheden en de rol van accountants bij de preventie van boekhoudfraude. Als gevolg van de coronapandemie heeft het ESRB geen jaarlijkse conferentie gehouden.

Impressum

© Europees Comité voor systeemrisico's, 2021

Postadres 60640 Frankfurt am Main, Duitsland
Telefoon +49 69 1344 0
Website www.esrb.europa.eu

Alle rechten voorbehouden. Reproductie voor educatieve en niet-commerciële doeleinden is toegestaan met bronvermelding.

De afsluitdatum voor de gegevens in dit verslag was 31 maart 2021.

Voor specifieke terminologie, zie de [ESRB-terminenlijst](#) (uitsluitend in het Engels beschikbaar).

ISSN 1977-5210 (pdf)
ISBN 978-92-9472-217-1 (pdf)
DOI 10.2849/98002 (pdf)
EU-catalogusnr. DT-AB-21-001-NL-N (pdf)